

Zaklampvissen grote modderkruipers

Rondom mijn woonplaats Wageningen onderzoek ik samen met andere vrijwilligers de verspreiding en populatieontwikkelingen van de grote modderkruiper. Tot op heden maakten we hiervoor vooral gebruik van het schepnet. In 2013 zijn we hiernaast begonnen met zaklampvissen.

Onderzoeksgebieden

De zaklampinventarisaties zijn uitgevoerd op twee locaties in de Gelderse Vallei. De eerste locatie (circa 1,5 km lang) ligt in de Bennekomse Meent. Hier zijn twee parallelle sloten, en de dwarsloot die ze verbindt, onderzocht. In de afgelopen jaren zijn hier plaatselijk hoge dichtheden grote modderkruipers aangetroffen waarbij tot 30 dieren op één plek (circa 10 m²) gevangen werden. De tweede locatie (circa 1 km lang) betreft een sloot in het Wageningse Binnenveld. In deze sloot zijn de aangetroffen dichtheden lager (tot 5 dieren/10 m²).

Methode & onderzoeksinspanning

Het zoeken met de zaklamp gebeurde meestal tussen zonsondergang en een uur of elf 's avonds. Het eerste bezoek aan de locatie in de Bennekomse Meent werd uitgevoerd op 4 mei 2013. De overige bezoeken werden gedaan in de periode van

30 maart t/m 26 april 2014. In deze periode werd ook de locatie in het Binnenveld bezocht. Per locatie werd gemiddeld één tot tweemaal per week een zaklamprond uitgevoerd waarbij per locatie ongeveer een uur werd geschoven. Van de waargenomen dieren werden de GPS-coördinaten genoteerd en de lengteklasse geschat. Ook het aantreffen van andere vis- en amfibiesoorten, het doorzicht en het bedekkingspercentage met waterplanten werd geregistreerd.

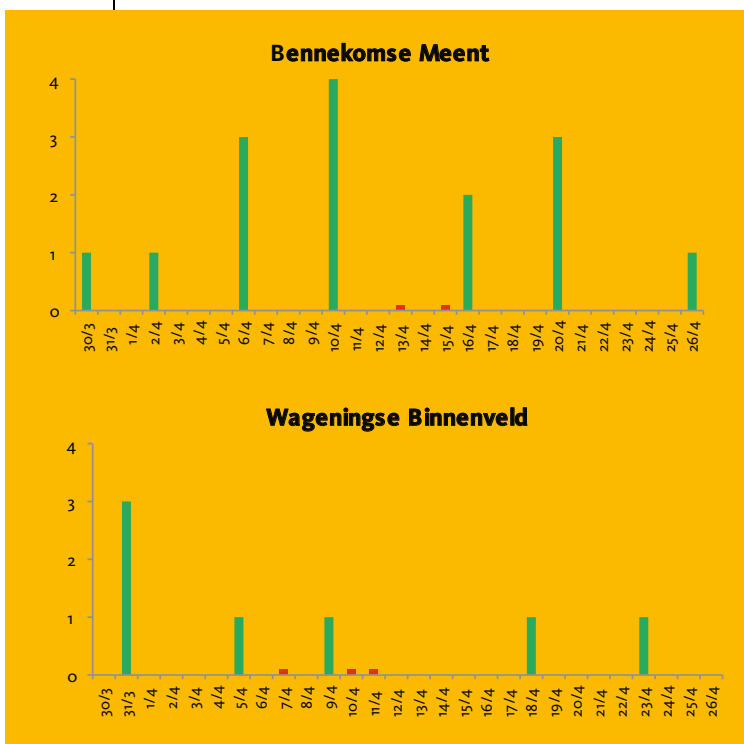
Waargenomen dieren

Op de locatie Bennekomse Meent troffen we tijdens de eerste zaklampronde in 2013 dertien grote modderkruipers aan in verschillende slootdelen. Door droogval van een groot deel van de sloten (ca. 90%) en een verslechtering van het doorzicht, zijn er in 2013 niet meer rondes uitgevoerd.

Bij het vervolg van de zaklampinventarisaties in het voorjaar van 2014 (zie figuur 2) werd naast de locatie Bennekomse Meent ook de sloot in het Binnenveld bezocht. Figuur 1 geeft een overzicht van het aantal waargenomen grote modderkruipers per ronde per locatie. In het Wageningse Binnenveld en de Bennekomse Meent werden in 63% respectievelijk 75% van de zaklampronden grote modderkruipers aangetroffen. In vergelijking tot de in 2013 uitgevoerde ronde was het aantal aangetroffen dieren in de sloten van de Bennekomse Meent in 2014 gering, en varieerde van één tot vier dieren. Ook in de sloot in het Wageningse Binnenveld werden weinig dieren per ronde waargenomen, vaak slechts één individu. Opvallend was dat in beide gebieden van 11 tot 15 april geen dieren werden aangetroffen. Dit was de week voorafgaand aan volle maan (15 april). Vanwege het opkomen van ondergedoken waterplanten en riet, waardoor grote modderkruipers niet meer te zien waren, werd in 2014 eind april gestopt met de zaklampronden. Naast grote modderkruiper troffen we in de sloten snoek, tiendoornige stekelbaars, zeelt, kleine modderkruiper, gewone pad, kleine watersalamander en groene kikker. Van de vissen werden snoeken het meest frequent waargenomen, en van de amfibieën gewone padden die zich klaarmaakten voor de voortplanting.

Aangetroffen lengteklassen

Op de locatie in het Binnenveld werden zes grotere dieren (16-25 cm) en één kleiner (11-15 cm) exemplaar waargenomen. In de Bennekomse Meent werden in 2013 elf grotere en twee kleinere dieren waargenomen. In 2014 was het beeld omgekeerd: drie grotere, elf kleinere en twee dieren met onbekende lengte. Een eveneens opvallend verschil was dat grote modderkruipers in 2014 op minder plekken werden aangetroffen dan in 2013 (zie figuur 2), terwijl er in 2014 negen maal zoveel zaklampronden werden uitgevoerd. De afname van het aantal waargenomen grote dieren kan mogelijk verklaard worden door sterfte tijdens de langdurige droogval in 2013.

Figuur 1. Aantal waargenomen grote modderkruipers per zaklampronde in 2014. Nulwaarnemingen zijn middels rood balkje weergegeven.

Hebbes! Een grote modderkruiper in de lichtstraal. (Foto: Rémon ter Harmsel)

Het voorjaar in 2015 belooft echter veel goeds. Tijdens de eerste zaklampronde, begin maart in de Bennekomse Meent, werden meteen vijftien overwegend jongere dieren gespot!

Toepasbaarheid van de zaklammethode

Figuur 2. Overzicht plaatsen waar grote modderkruiper met de zaklam werd waargenomen op de locatie Bennekomse Meent (zie foto). In 2013 werd hier één zaklampronde gelopen en in 2014 negen ronden. (Foto: Jan Kranenburg)

De zaklammethode leende zich op de onderzochte locaties goed voor het vaststellen van de aanwezigheid van grote modderkruiper in het voorjaar. De dieren werden vooral waargenomen op de open stukken tussen (opkomende) vegetatie. Ze lagen hierbij zowel in de oever als in het midden van de sloot. Het is niet moeilijk om de grote modderkruipers te "spotten", ook beginners bleken goed in staat om ze waar te nemen.

Om een goed beeld te krijgen van de verspreiding van grote modderkruipers zijn meerdere onderzoekronden noodzakelijk, zeker in gebieden met lage dichtheden. Ook omdat het doorzicht in sloten kan variëren zijn meerdere bezoeken wenselijk zijn.

In de onderzochte sloten namen in de loop van het voorjaar de schijnmogelijkheden af door de sterke ontwikkeling van riet en ondergedoken vegetatie. Het moment dat de vegetatie zich gaat ontwikkelen hangt onder andere samen met het verloop van de winter. Zo waren de sloten in maart 2013 nog bevroren waardoor de vegetatieontwikkeling later op gang kwam. In sloten waar er geschoond wordt kan er ook in de herfst geschenen worden als het water helder genoeg is.

Jan Kranenburg

Doe je mee?

RAVON wil de bruikbaarheid van de zaklammethoden in de verschillende sloottypen beter in beeld brengen. Hiervoor zoeken wij nog waarnemers. Lijkt het je leuk om bij jou in de buurt te schijnen neem dan contact op met: Martijn Schiphouwer, martijn.schiphouwer@ravn.nl. Ook voor advies over geschikte sloten bij jou in de buurt.